

เอกสารอ่านประกอบหลักสูตรการอ่าน
โครงการเพื่อครูภาษาไทยในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1
อ่านเป็นต้องเห็นความ

ความ

ในบทเขียนไม่ว่าจะเป็นการเขียนหรือการพิมพ์จะมีการเว้นช่องว่างระหว่างคำ กลุ่มคำหรือวลีหรือประโยค ช่องว่างดังกล่าวนี้มีส่วนอย่างมากในการอ่านบทเขียนเพราะจะช่วยให้ผู้อ่านรับรู้ความหรือประเด็นต่างๆ ได้ถูกต้อง สามารถเชื่อมโยงความหรือประเด็นเข้าเป็นกลุ่มความหรือกลุ่มประเด็นนำไปสู่ความเข้าใจบทเขียนได้ในที่สุด

การเว้นช่องว่างที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นเรียกกันทั่วไปว่า “เว้นวรรค” ตาม “หลักเกณฑ์การเว้นวรรค” ของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2551 มีการเว้นวรรคอยู่สองประเภทคือ เว้นวรรคเล็ก และเว้นวรรคใหญ่

ต่อไปนี้จะเป็นการทดสอบว่า ผู้เรียนจะเว้นวรรคในข้อความสั้นๆ ที่ให้ไว้อย่างไร ให้ใช้ / สำหรับการเว้นวรรคเล็ก และ // สำหรับการเว้นวรรคใหญ่

การทดสอบ

การยิ้มเป็นอาการของคนที่เกิดโดยธรรมชาติไม่ต้องมีการฝึกสอนคนเราทุกคนยิ้มได้เองตั้งแต่เป็นทารกอายุได้เพียงไม่กี่สัปดาห์การยิ้มทำให้ระบบภายในร่างกายผ่อนคลายลงถ้ายิ้มเป็นประจำจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดโดยร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินไปที่สมองทำให้มีอารมณ์แจ่มใสและสุขภาพจิตดี

เฉลย

การยิ้มเป็นอาการของคนที่เกิดโดยธรรมชาติ/ ไม่ต้องมีกรฝึกสอน// คนเราทุกคนยิ้มได้เอง ตั้งแต่เป็นทารกอายุได้เพียงไม่กี่สัปดาห์// การยิ้มทำให้ระบบภายในร่างกายผ่อนคลายลง// ถ้ายิ้มเป็นประจำจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด/ โดยร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินไปที่สมอง/ ทำให้มีอารมณ์แจ่มใสและสุขภาพจิตดี//

ในหลักสูตรนี้ เว้นวรรคเล็ก และเว้นวรรคใหญ่ มีหลักคร่าวๆ ดังนี้ คือ

1. วรรคเล็กแสดงกลุ่มคำหรือวลีที่มีความหมายบอกประเด็นในตัวเอง ในภาษาไทยมักชอบขึ้นต้นประโยคด้วยประเด็นก่อน แล้วจึงให้คำอธิบายหรือเนื้อความ เช่น //การทำนาปรัง ชาวนาในแถบนี้มักเริ่มต้นในเดือนพฤษภาคม// ในวรรคใหญ่นี้มักนิยมเว้นวรรคเล็กหลัง “การทำนาปรัง” ซึ่งเป็นกลุ่มคำแสดงประเด็นที่ผู้เขียนต้องการเน้นก่อน ประโยคที่ตามมาคือ “ชาวนา...เดือนพฤษภาคม” เป็นการอธิบายหรือให้เนื้อความของประเด็น “การทำนาปรัง” ในกรณีเช่นนี้จัดเป็นกลุ่มคำสั้น ๆ อาจเว้นวรรคเล็กหรือไม่เว้นวรรคเล็กก็ได้

2. ในประโยคความรวมที่มี “และ”, “หรือ”, “แต่” มักจะเว้นวรรคเล็กในวรรคใหญ่ เช่น //ผมไม่เห็นเธอมาเกือบเดือนแล้ว/ แต่ผมไม่ทรมานเลย//

3. กลุ่มคำหรือวลีที่บอกเวลาหรือสถานที่ของเหตุการณ์ หรือการกระทำในประโยค อาจจะเว้นวรรคเล็กก่อนกลุ่มคำหรือวลีนั้นหรือไม่ได้ เช่น //ในระหว่างที่กำลังตั้งครรภ/ สิ่งที่คุณแม่ควรทำคือ การรับประทานอาหารให้ครบห้าหมู่//

การเว้นวรรคเล็กช่วยให้การอ่านออกเสียงมีจังหวะที่ดี และทำให้ผู้อ่านออกเสียงมีโอกาสผ่อนคลายเวลาประโยคหรือความยาว

วรรคใหญ่ในหลักสูตรนี้เทียบเท่ากับ 1 ความ ความในที่นี้จึงหมายถึง ถ้อยคำที่พูดหรือเขียนที่มีความหมายครบในตัวเอง ไม่ต้องอาศัยความอื่น ความหนึ่งความอาจอยู่ในรูปประโยคเดียว เช่น //เด็กชายเรียนเรื่องความซื่อสัตย์จากปู่ของเขา// ในรูปประโยคความรวมเช่น //คุณสุดจิตเป็นครูใหญ่รร.ประจำหมู่บ้าน และเป็นคนเดียวในจังหวัดที่จบปริญญาเอกแต่ไม่ย้ายไป รร.ที่ใหญ่กว่า// ในรูปประโยคที่ซับซ้อนและยาว เช่น //เรื่องสั้นทั้งหมดให้ภาพรวมที่น่าสะเทือนใจอยู่ไม่น้อย เพราะเรื่องเหล่านั้นสะท้อนให้เห็นว่า สังคมของเรามีบางสิ่งบางอย่างที่ควรแก่การหันมาใส่ใจพิจารณากันอย่างถี่ถ้วนแล้ว//

จะเห็นได้ว่าใน 1 ความอาจมีการเว้นวรรคเล็กอยู่ด้วยได้ แต่ให้พยายามพิจารณาว่า ข้อความที่อยู่ใน 1 ความนั้นมีความหมายครบในตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยความอื่นเป็นหลักสำคัญ

ความคืออะไร? “ความ” ที่ใช้ในที่นี้หมายถึง ถ้อยคำที่พูดหรือเขียนที่ได้ความหมายครบในตัวเองโดยไม่ต้องอาศัย “ความ” อื่น ถ้าอาศัยการเว้นวรรคเป็นเครื่องช่วย ความก็อาจเทียบได้กับ “วรรคใหญ่” ในหลักเกณฑ์การเว้นวรรคของราชบัณฑิตยสถาน (2551)

ในบทเรียนนี้มีได้เน้นการเขียนเว้นวรรค แต่ใช้การเว้นวรรคมาเป็นประโยชน์ในการอ่าน หากผู้เรียนสนใจการเขียนเว้นวรรค ก็ควรไปหาอ่านในหนังสือ “หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่นๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ” ของราชบัณฑิตยสถานที่ได้อ้างถึงข้างบนได้

ข้อความต่อไปนี้ตัดตอนและเพิ่มเติมมาจาก “หลักเกณฑ์การเว้นวรรค” ใน “หลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่นๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรค หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2551” น.56-57 และ น.66

หลักเกณฑ์การเว้นวรรค

ในการเขียนหรือพิมพ์หนังสือไทย การเว้นช่องว่างระหว่างคำ ข้อความหรือประโยคให้ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นมาก เพราะจะทำให้ข้อเขียนนั้นมีความถูกต้อง แจ่มแจ้งชัดเจน และอ่านได้ตรงตามความต้องการของผู้เขียน

วรรค คือ คำ ข้อความ หรือประโยคช่วงหนึ่งๆ

การเว้นวรรค หมายถึง การเว้นช่องว่างระหว่างวรรค

การเว้นวรรคแบ่งออกเป็น

- การเว้นวรรคเล็ก มีระยะห่างระหว่างวรรคประมาณเท่ากับความกว้างของพยัญชนะ ก (ใช้ / แสดง)

- การเว้นวรรคใหญ่ มีระยะห่างระหว่างวรรคประมาณ 2 เท่าของวรรคเล็ก (ใช้ // แสดง)

ในการเขียนหรือพิมพ์หนังสือไทย มีหลักเกณฑ์ในการเว้นวรรค ดังนี้...

การเว้นวรรคใหญ่ เว้นวรรคใหญ่เมื่อจบข้อความแต่ละประโยค

ตัวอย่าง

(1) //หนังสือให้เรียบร้อย/ อย่าไขว่ห้าง//

(2) //วิทยาการเป็นต้นธารให้บังเกิดความรู้และความสามารถในอันที่จะประกอบกิจตามหน้าที่ได้ดี/ ความเจริญงอกงามทั้งทางจิตใจและวัตถุย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากวิทยาการ/ บ้านเมืองจะเจริญหรือเสื่อมก็เนื่องด้วยวิทยาการ//...

การเว้นวรรคเล็ก เว้นวรรคเล็ก ในกรณีต่อไปนี้...

ในประโยครวมให้เว้นวรรคเล็กระหว่างประโยคย่อยที่มีใจความสมบูรณ์และเชื่อมกับประโยคอื่นๆ ที่ขึ้นต้นด้วยคำสันธาน “และ” “หรือ” “แต่” ฯลฯ

ตัวอย่าง

(1) //นายแดงอยู่ที่บ้านคุณพ่อของเขาที่ปากน้ำโพ/ แต่พี่ชายของเขาอยู่ที่บ้านที่พ่อซื้อให้ที่กรุงเทพฯ

(2) //การเขียนหนังสือโยหน้าเยหลังไม่เป็นระเบียบ/ หรือการขาดความระมัดระวังในเรื่องช่องไฟ อาจเป็นเครื่องหมายส่อนิสัยของผู้เขียนเองได้//

(3) //พุททกับไสย/ แม้ต่างกันเป็นคนละด้าน/ แต่ก็ไม่ใช่สิ่งขัดแย้งกันในความเชื่อถือของคนชั้นสามัญทั่วไป//...

แต่ถ้าเป็นประโยคสั้นให้เขียนติดกัน

ตัวอย่าง

(1) ฉันและเธอไปโรงเรียน

(2) เขาอยากได้ดีแต่เขาก็ไม่ได้ดี

(3) น้ำขึ้นแต่ลมลง

หลักเกณฑ์นี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ แต่บางครั้งอาจเว้นวรรคหรือไม่เว้นวรรคก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เขียน

ตัวอย่าง

นอกจากเงิน ยังมีโล่ทุกรางวัล

หรือ

นอกจากเงินยังมีโล่ทุกรางวัล

ความสัมพันธ์ของความ

จะเห็นได้ว่าการเว้นวรรคเล็กที่ปรากฏในข้อความที่ยกมาจะมีการกำหนดที่ไม่ตายตัวนัก แต่การเว้นวรรคใหญ่หรือที่ในที่นี้เรียกว่า “ความ” นั้นชัดเจน ในบทเขียนที่มีหลายความนั้น เพื่อให้เข้าใจบทความได้ดี เราจำเป็นต้องเข้าใจความสัมพันธ์ของความแต่ละความ ความสัมพันธ์ของควมนั้นมีได้หลายแบบ เช่น เป็นแบบที่ขยายความ แบบที่อธิบายเพิ่มเติม แบบที่เป็นเหตุผลต่อกัน

ลองพิจารณาข้อความเรื่อง “การยิ้ม” อีกครั้ง แล้วลองจัดกลุ่มความว่ามีความใดบ้างที่บอกเนื้อหาไปในทางเดียวกัน

การยิ้มเป็นอาการของคนที่เกิดโดยธรรมชาติ/ ไม่ต้องการฝึกสอน// คนเราทุกคนยิ้มได้เองตั้งแต่เป็นทารกอายุได้เพียงไม่กี่สัปดาห์// การยิ้มทำให้ระบบภายในร่างกายผ่อนคลายลง// ถ้ายิ้มเป็นประจำจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด// ร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินไปที่สมอง/ ทำให้มีอาการผ่อนคลายและมีสุขภาพจิตดี//

เฉลย

ข้อความนี้อาจจัดความได้เป็น 3 กลุ่ม

1. การยิ้มเป็นอาการของคนที่เกิดโดยธรรมชาติไม่ต้องมีการฝึกสอน// คนเราทุกคนยิ้มได้เอง ตั้งแต่เป็นทารกอายุได้เพียงไม่กี่สัปดาห์
 2. การยิ้มทำให้ระบบภายในร่างกายผ่อนคลายลง
 3. ถ้ายิ้มเป็นประจำจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด// ร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินไปที่สมอง ทำให้มีอารมณ์แจ่มใสและมีสุขภาพจิตดี
- จะเห็นว่า กลุ่มความที่ 1 รวม 2 ความเข้าด้วยกัน กลุ่มความที่ 2 มีความเดียว และกลุ่มความที่ 3 รวม 2 ความเข้าด้วยกัน

ลองพิจารณากลุ่มความที่ 1 ซึ่งรวม 2 ความว่ามีกลไกอะไรที่ทำให้ความ 2 ความนั้นบอกเนื้อหาไปในทำนองเดียวกัน

เฉลย

กลไกที่ทำให้ ความ ก และ ข อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

- ก. อาการโดยธรรมชาติ ไม่ต้องฝึกสอน
- ข. (ยิ้ม) ได้เอง

เห็นได้ว่ากลไกที่ปรากฏใน ก. และ ข. ก็คือ การใช้คำ/ กลุ่มคำ ที่บ่งความหมายไปในทางเดียวกัน คือ “เป็นเอง” ได้แก่ โดยธรรมชาติ, ไม่ต้องฝึกสอน และทำได้เอง

ถ้าเราจะสรุปความที่ 1 อย่างสั้นที่สุด โดยอาศัยความหมายของกลุ่มคำ เราก็อาจสรุปได้ว่า “การยิ้มของคนเป็นได้เอง”

กลไกที่ใช้รวม 2 ความในกลุ่มความที่ 1 คือ การซ้ำความหมายโดยการพูดหรือเขียนที่แตกต่างไปแต่ให้ความหมายเดิม

ลองพิจารณาความกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 ว่ามีกลไกอะไรหรือไม่ที่ทำให้ความ 2 ความนี้สัมพันธ์กัน

เฉลย

มีกลไก 2 แบบคือ

1. กลไกการใช้ของกลุ่มคำที่มีความหมายเดียวกัน ในความที่ 2 คือ “ผ่อนคลายลง” และ ในความที่ 3 คือ “ผ่อนคลายความตึงเครียด” กล่าวอีกอย่างหนึ่งความที่ 2 และความ 3 กล่าวถึง “ความผ่อนคลาย”

2. แต่ความที่ 2 และที่ 3 แสดงความสัมพันธ์แบบ “เพิ่มความใหม่” อีกด้วย กล่าวคือ ความที่ 3 บอกความใหม่เรื่อง “การยิ้มเป็นประจำ” ซึ่งเป็นความต่อเนื่องเพิ่มจากความที่ว่า “ความผ่อนคลาย”

เมื่อเราอ่านความที่ 3 ซึ่งขึ้นต้นด้วย ถ้า ซึ่งเป็นกลไกทางภาษาที่บอกเงื่อนไขว่า หากมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นจะมีเหตุการณ์อะไรตามมาแล้วเราก็จะเข้าใจว่า การยิ้มเป็นประจำ เป็นเหตุการณ์ที่หนึ่งที่เป็นเหตุให้ร่างกายจะหลั่งสารเอ็นโดรฟินไปที่สมอง และมีผลทำให้แจ่มใส สุขภาพจิตดี ผลทั้งหมดที่เกิดขึ้น “ถ้ายิ้มเป็นประจำ”

ลองพิจารณากลับไปดูความกลุ่ม 1 และความกลุ่ม 2 ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

เฉลย

เราอาจกล่าวได้ว่าความ กลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 มีความเป็นเหตุผลกัน คือ กลุ่ม 2 อธิบายผล ได้แก่ การที่ร่างกายผ่อนคลายของการยิ้มซึ่งเป็นเอง (ความกลุ่ม 1)

จากบทเขียนสั้นๆ นี้ เราอาจกล่าวได้ว่ามีความคิดสำคัญ 2 ความคิดคือ

1. ความคิดแรก: การยิ้มเป็นเรื่องของธรรมชาติ มีผล ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย (ความกลุ่ม 1-2)
2. ความคิดที่สอง: เป็นความใหม่ ถ้าทำ (ยิ้ม) เป็นประจำ มีผล ทำให้สุขภาพจิตดี

เราอาจสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ของความแบ่งได้เป็น 4 รูปแบบใหญ่ๆ ซึ่งสามารถแยกแยะด้วยกลไกทางภาษาดังนี้

1. ความสัมพันธ์แบบแสดงความต่อเนื่องของเรื่อง

ซึ่งอาจให้คำอธิบายหรือให้ข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้ตัวเชื่อม “และ” เป็นกลไก อย่างเช่น “การยิ้มช่วยคลายความตึงเครียดและช่วยให้คนอารมณ์แจ่มใส”

หรือใช้กลไกการเรียงลำดับของความ เช่น “(เหตุ) เมื่ออุณหภูมิสูงขึ้นก็ส่งผลให้น้ำแข็งทั่วโลกละลาย (ผล)”

หรือจะใช้การซ้ำคำ หรือใช้กลุ่มคำที่มีความหมายคล้ายกันก็ได้ อย่างเช่น การใช้คำว่า “โดยธรรมชาติ” “ไม่ต้องฝึกสอน” “ทำได้เอง” ในตัวอย่างเรื่องการยิ้ม

2. ความสัมพันธ์แบบเงื่อนไข หรือแสดงความเป็นเหตุเป็นผล

การใช้ตัวเชื่อมบอกเหตุ-ผล อย่าง “ถ้า” “เพราะ” “เนื่องจาก” เป็นกลไกของความสัมพันธ์แบบนี้ ตัวอย่างเช่น “การยิ้มทำให้ร่างกายผ่อนคลายลง ถ้ายิ้มเป็นประจำจะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด”

3. ความสัมพันธ์เชิงเวลา หรือลำดับเหตุการณ์

การใช้คำบอกเวลา อย่าง “หลังจากนั้น” “ต่อมา” “เมื่อ” เป็นกลไก เช่น “วังสระปทุมนี้ แต่ก่อนเป็นที่สำราญพระราชอิริยาบถของรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 หลังจากนั้น สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าเสด็จมาประทับ ก่อนโปรดเกล้าฯ ให้สร้างตำหนักและหมู่เรือนต่างๆ”

4. ความสัมพันธ์แบบเปรียบเทียบ

การใช้คำบอกความขัดแย้ง อาทิ “ขณะที่” “แต่” “อย่างไรก็ตาม” เป็นกลไก ตัวอย่างเช่น “การทำนานอกฤดูสามารถกำหนดการปลูกได้ง่าย ขณะที่การทำนาในช่วงฤดูมักประสบกับภัยธรรมชาติ”